

ÂŞIK LITERATURE IN ELEMENTARY TURKISH AND SECONDARY EDUCATION TURKISH LITERATURE COURSEBOOKS

**İLKÖĞRETİM TÜRKÇE VE ORTA ÖĞRETİM TÜRK EDEBİYATI
DERS KİTAPLARINDA ÂŞIK EDEBİYATI**

Ömer YILAR¹

Abstract

Coursebooks acting as instruments are the shortest way of observing the education system in a society. These instruments on the one hand draw the the official ideology of the society, whereas on the other hand they point the way to the young whom they try to educate, including their values, cultural backgrounds. A coursebook, in terms of education; is easy to use, available for each student, where information is given directly, could be used continuously and could be consulted at any time, a tool that fills the verbal instruction. Âşık poetry, like a treasure, has preserved for centuries the sense, faith, taste, pain, joy and the worldview of Turkish people till today. Because Âşık are the spokesmen of the communities in which they live. Therefore, many of the cultural values they are filiated with certain rules in poetry are also produced on the basis of the transfer. Education aims at transferring culture to the younger generations with an aspect. Turkish and Turkish literature courses also have an important part in achieving this goal. Âşık literature that is a rich cultural treasure certainly be given a larger place when preparing Turkish and Turkish literature coursebooks. In this study, in 2014-2015 academic year the "Turkish" coursebooks and student workbooks distributed by the Ministry of Education from primary first class to eighth grades have been examined in terms of content of Âşık Literature along with high school "Turkish Literature" text books from ninth class to the eleventh grades. As a result of the study, it has been observed that in Turkish and Turkish literature, Âşık literature have not been given the right place it deserves.

Keywords: Education, coursebook, Turkish, Turkish literature, culture.

Özet

Ders kitapları, bir toplumdaki eğitim sisteminin en kestirme yoldan gözlenebileceği araçlardır. Bu araçlar, bir yandan o toplumun resmi ideolojisini içerirken bir yandan da değerlerini, kültürel birikimini ve yetiştirmeye çalıştığı gençliğe çizdiği yolu gösterirler. Ders kitabı, eğitim açısından; kullanma kolaylığı olan, her öğrencinin ulaşabildiği, bilgilerin dolaysız olarak verildiği, sürekli kullanılabilen, her an başvurulabilen, sözel öğretimin boşluklarını doldurabilen bir araçtır. Âşık şiiri, yüzyıllar boyunca Türk halkının duygusunu, inancını, zevkini, acısını, neşesini, dünya görüşünü, ideallerini içinde barındıran bir hazine gibi günümüze taşınmıştır. Çünkü âşıklar, içinde buldukları toplumların sözcüsüdürler. Dolayısıyla belli kurallara dayalı olarak ürettikleri şiirlerinde bağlı buldukları kültüre ait birçok değeri de aktarırlar. Eğitim, bir yönüyle kültürün genç kuşaklara aktarılmasını amaçlar. Türkçe ve Türk edebiyatı dersi de bu amaca ulaşmada önemli bir yere sahiptir. Türkçe ve Türk edebiyatı ders kitapları hazırlanırken zengin bir kültür hazinesi olan Âşık edebiyatına mutlaka daha geniş bir yer ayrılmamalıdır. Bu çalışmada, 2014-2015 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığınca dağıtılan, ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar okutulan "Türkçe" ders ve öğrenci çalışma kitapları ile lise dokuzuncu sınıftan on birinci sınıfa kadar okutulan "Türk Edebiyatı" ders kitapları, "Âşık Edebiyatı" içeriği bakımından incelenmiştir. Yapılan bu çalışma sonucunda Türkçe ve Türk Edebiyatı ders kitaplarında Âşık edebiyatına hak ettiği yerin verilmediği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, ders kitabı, Türkçe, Türk Edebiyatı, kültür.

¹ Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı omeryilar25@hotmail.com

GİRİŞ

Ders Kitaplarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Ders kitapları, bir toplumdaki eğitim sisteminin en kestirme yoldan gözlenebileceği araçlardır. Bu araçlar, bir yandan o toplumun resmi ideolojisini içerirken bir yandan da değerlerini, kültürel birikimini ve yetiştirmeye çalıştığı gençliğe çizdiği yolu gösterirler.

Toplumsal düzenin korunması ve sürdürülmesine yönelik değerlerin aktarılması ve yeniden üretilmesinde ders kitapları önemli bir rol oynar. Ders kitaplarını sadece kültürel değil, tarihsel ve toplumsal bir bağlam içinde düşünmek gerekir (İnal 1996: 14).

“Okul ders kitapları, belli konular çerçevesinde tüm insanlığın şimdiye değin biriktirdiği bilgi, beceri, yöntem, yaşamı biçimlendirme alışkanlıkları ve estetik beğeniye –bu öğelerin tümü kültürü oluşturur- içeren ve bunları genç insanların edimine sunan araçlar olarak tanımlanabilir.” (Kula 1988: 100)

Dünyanın değişik ülkelerinde yapılan araştırmalardan, ders kitaplarının hala okullarda kullanılan başlıca materyallerden biri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, ders kitaplarının gelişen teknolojiye rağmen eğitim ve öğretimde çok önemli bir rol üstlendiğini söylemek mümkündür. Ders kitaplarının eğitim ve öğretimde sağladığı yararları farklı başlıklar altında anlatmak mümkündür. Programın öğrenci, öğretmen ve velilerle buluşturulması, öğrenci, öğretmen ve velilere öğretim sürecinde kaynaklık etmesi bakımından ders kitaplarının faydalarını öne çıkarmak gerekir.

Kitaplar içinde ders kitaplarının ayrı bir yeri vardır. Çünkü bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araç demektir. Bu açıdan bakıldığında, ders kitabı birçok aracın işlevini yerine getirme durumunda olan bir araçtır (Kılıç ve Seven 2002: 19).

Bilindiği gibi Türkiye’de ilk ve orta öğretimde öğretmenlerin öğretim rehberi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan programlardır. Ancak bu programlarda yer alan ifadeler genellikle öğretmenin sınıf içi öğretim etkinliklerinde kullanılabileceği kadar açık değildir. Ayrıca bu programlar, belirtilen dersin amaç ve davranışlarına ulaşmada gerekli örnek ve materyalden de yoksundur.

“Ders kitapları eğitim programının temel unsurlarından biridir. Eğitim programı ile öğrenci arasındaki köprünün en önemli ayağıdır. Öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına, vermek istediklerini daha sistematik vermesine; öğrencinin de öğretmenin anlattıklarını istediği zaman ve yerde istediği tempoda tekrar etme imkânına kavuştuğu temel materyallerdir.” (Ataman 2001: IV)

Ders kitabı, eğitim açısından; kullanma kolaylığı olan, her öğrencinin ulaşabileceği, bilgilerin dolaysız olarak verildiği, sürekli kullanılabilen, her an başvurulabilen, sözel öğretimin boşluklarını doldurabilen bir araçtır. Bu özellikleri ile ders kitapları okullarda öğretmen ve öğrenciler tarafından işlevsel olarak kullanılmaktadır.

Öğretmenlerin, öğrenci velilerinin ve diğer pek çok yetişkinin çocukların eğitimiyle uğraşırken karşılaştıkları en büyük güçlüklerden birisi de öğrencinin seviyesine inmek veya onun seviyesine göre anlatmaktır. Ders kitapları, hangi yaş grubundaki öğrenciye yönelik hazırlanmışsa, içerik de ona göre düzenlenir. Bu, hem öğretmenin işini kolaylaştırır, hem de öğrencinin ilgisini çeker. Öğretmenin düzeye uygun etkinlikleri hazır bulması; ders kitaplarının, hedeflerin gerçekleştirilmesinde çok kullanılıyor olmasını sağlar.

İyi hazırlanmış ders kitapları, konuların sıralanışı, hazırlık- değerlendirme soruları ve hazır etkinliklerle amaca uygun, düzenli ve hızlı bir öğretimin yapılmasına imkân verir. Uygulamada, çoğu zaman öğretim yöntemi ve hatta öğretim ortamları, ders kitapları esas alınarak düzenlenmektedir. Bu durum ders kitaplarının önemini daha da artırmaktadır (Kılıç ve Seven 2002: 19).

Türkçe ve Edebiyat Derslerinin Öğretiminde Âşık Edebiyatının Yeri ve Önemi

Eğitim, bir yönüyle kültürün genç kuşaklara aktarılmasını amaçlar. Türkçe dersi de bu amaca ulaşmada önemli bir yere sahiptir. Kültür aktarımı aracı dildir. Dil eğitimi kültürel kimlik kazandırma sürecidir. Bu süreçte, örgün eğitim kurumlarımızda kullanılan en önemli araçlardan birisi de ders kitabıdır. Türkçe ders kitabına alınan metinler, öğrenciye kültürel kimlik kazandıracak nitelikte olmalıdır (Duman 2002: 148).

Türkçe ve edebiyat öğretimi büyük ölçüde kitaplara ve yazılı metinlere dayanır. Çünkü okumanın ve inceleyerek yazmanın temel görevi kitaplardır. Öğretim etkinliklerinde, değişik araç-gereçlerin geliştirilmesine karşılık, bugün kitabın yerini tutacak başka bir eğitim görevi bulunmamıştır. Amacı ve aracı dil olan bir alanda ders kitapları, başka ortamlarla kıyaslanamayacak derecede önemli ve gerekli bir araçtır. Kitaplarla aktarılan yazının seçkin örnekleri, öğrencilerin ana dillerinin dayandığı kuralları sezmelerine, sezgilerini davranışa dönüştürmelerine ve kuralları alışkanlık haline getirmelerine yardım eder. Ayrıca öğretmenlerin ders verme, öğrencilere rehberlik etme, öğretim süreçlerinin etkinlik ve kalitesini artırma çalışmalarında, onlara önemli kolaylıklar sağlar (Aşılıoğlu 1993: 178).

Âşık şiiri, yüzyıllar boyunca Türk halkının duygusunu, inancını, zevkini, acısını, neş'esini, dünya görüşünü, ideallerini içinde barındıran bir hazine gibi günümüze taşınmıştır. Çünkü âşıklar, içinde buldukları toplumların sözcüsüdürler. Dolayısıyla belli kurallara dayalı olarak ürettikleri şiirlerinde bağlı buldukları kültüre ait birçok değeri de aktarırlar.

"Halk ozanları, halkın düşünen beyni, konuşan dili, bedeninde atan yüreğidir... Dolayısıyla ozanların dize dize ördükleri deyişler, bir anlamda, halkın duygu ve düşüncelerini yansıtır" (Nasrattinoğlu, 1999: 506).

Âşık edebiyatının zaman zaman küçümsenerek, âşıkların, toplumun genel anlayışını yansıtmadığını, yalnızca kırsal yaşamın veya belli bir zümrenin hayata bakışını içeren şiirler söylediklerini geçmişten beri söyleyenler az değildir. Düzgün (2004: 190), âşık edebiyatı temsilcilerinin farklı sosyal çevrelerde yetiştiklerini, belli bir toplumsal tabaka ile sınırlı olmadıklarını, dönem ve bölgelere göre çok farklı eğilimlerde bulunabildiklerini belirtir.

"Halk ozanları, halkın bağrında yetişmiş, onların duygu, düşünce ve değerlerine eserleriyle yüzyıllardır tercüman olmuş kişilerdir... Âşık şiirleri, geçmişten bugüne topluma ışık tutmuştur" (Kara, Tören, 2011: 128)

Zengin olduğu kadar, çok çeşitlilik gösteren bu şiirler, eğitimde pek çok alanda araç olarak kullanılabilirler. Özellikle halk şiirinin pek çok türü aslında okula başlamadan çocukların kulaklarına girmiş ve ağızdan ağıza yayılarak kimi zaman değişikliklere uğrayıp kimi zaman çağın bir takım unsurlarından etkilenecek zenginleşmiştir. Ancak bu türler içinden uygun olanların seçilerek ders kitaplarına konulmasının yanında derslerde öğretmenler tarafından uygun örneklerin yeri geldikçe kullanabilecekleri kitapların hazırlanması konusunda yapılan çalışmalar çok yetersizdir. Oysa bu türlerin pek çoğu gerek Türkçe ve edebiyat gerekse diğer bir çok derste hem pekiştirici hem öğretici fonksiyona sahiptir.

İNCELEME

Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. 2014-2015 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığınca dağıtılan, ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar okutulan "Türkçe" ders ve öğrenci çalışma kitapları ile lise dokuzuncu sınıftan on birinci sınıfa kadar okutulan "Türk Edebiyatı" ders kitapları, "Âşık Edebiyatı" içeriği bakımından incelenmiştir.

İncelememizde toplam 20 ders kitabı taranmıştır. Bunlardan ilk 16'sı, ilköğretimin ilk 8 sınıfına aittir. İlköğretimde öğrencilere ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı her ne kadar ayrı ayrı kitaplar olarak verilse de aslında konular birbirine paralel olarak işlenmektedir. Bu çalışmada, Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitapları birbirinden ayrılmamıştır. Yani ilköğretimin ilk 8 sınıfında okutulan Türkçe ders kitapları incelenirken her sınıf için ders ve öğrenci çalışma kitabı tek bir kitap olarak varsayılacaktır. Lisede okutulan Türk Edebiyatı ders kitaplarında öğrenci çalışma kitabı olmadığından toplam 4 ders kitabı incelenmiştir. Bu araştırmada incelenen ders kitaplarının künyesi aşağıda sıralanmıştır:

1. DEMİROĞLU, Remzi, GÖKAHMETOĞLU, Emrullah: İlköğretim Türkçe 1 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
2. ARHAN, Serdar, COŞKUN, Seçil: İlköğretim Türkçe 2 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
3. GÜNGÖR, Aydın, DEMİREL, Tuncay: İlköğretim Türkçe 3 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
4. GÜLTEKİN, İbrahim, PEKDEMİR, Ayten Zehra: İlköğretim Türkçe 4 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
5. BAŞAR, Sema, KÖKEN, Seda Zeybek: İlköğretim Türkçe 5 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
6. KOMİSYON: İlköğretim Türkçe 6 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
7. KOMİSYON: İlköğretim Türkçe 7 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
8. ARHAN, Serdar, BAŞAR, Sema, DEMİREL, Tuncay: İlköğretim Türkçe 8 Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
9. KOMİSYON: Türk Edebiyatı 9. Sınıf Ders Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
10. KOMİSYON: Türk Edebiyatı 10. Sınıf Ders Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
11. KOMİSYON: Türk Edebiyatı 11. Sınıf Ders Kitabı, Ankara, 2014, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
12. YEŞİLYURT, Şamil: Ortaöğretim Türk Edebiyatı 12. Sınıf Ders Kitabı, Ankara, 2014, Mevsim Yayıncılık.

Türkçe ve Türk Edebiyatı Ders Kitaplarında Âşık Edebiyatı

Bilindiği gibi, halk şiirinin en önemli temsilcileri âşıklardır. Ozan da denilen bu sanatkarların ürettikleri şiirler, çok çeşitli konularda yazılmış, farklı duyguları dile getirmişlerdir. Bir anlamda âşıklar toplumun kültürünü, değer yargılarını taşıyan birer temsilcidirler.

Ders kitaplarında şiirlerine, hayatlarına yer verilen veya adı anılan bu âşıkların dağılımı bize ilk bakışta âşık edebiyatının ne derece ilk ve orta öğretimde önemsendiğini gösterecektir. Çalışmada ele aldığımız 1-12. Sınıf arası Türkçe ve Türk Edebiyatı ders kitaplarında şiirlerine yer verilen âşık edebiyatı temsilcilerini ve kaç kez anıldıklarını aşağıdaki tabloda görmek mümkündür. Bu tabloda, içerisinde hiç âşık edebiyatına değinmeyen, âşık ismi anılmayan ders kitaplarına yer verilmemiştir.

Tablo 1. Ders Kitaplarında Şiirlerine Yer Verilen Âşıklar

	3.Sınıf	4.Sınıf	7.Sınıf	9.Sınıf	10.Sınıf	11.Sınıf	12.Sınıf	Top.
1. Âşık Veysel		1	4	1		1	2	9
2. Karacaoğlan				1	3		1	5
3.Erzurumlu Emrah				1	2			3
4. Gevheri				2	1			3
5. Koroğlu				1	1			2
6. Âşık Ömer				1	1			2
7. Kaygusuz Abdal					2			2
8. Evrekli Seyrani					1		1	2
9. Âşık Şeref Taşlıova	1							1
10. Mihneti		1						1
11. Sümmani				1				1
12. Dertli				1				1
13. Ruhsatı				1				1
14. Dadaloğlu				1				1
15. Pir Sultan Abdal					1			1
16. Kayıkçı Kul Mustafa					1			1
17. Bayburtlu Celali					1			1
18. Kağızmanlı Hıfzı					1			1
Toplam: Metin Sayısı	1	2	4	11	15	1	4	38

Yukarıdaki tabloda şiirlerine yer verilen âşıklara ek olarak yalnızca 12. sınıf Türk Edebiyatı kitabında, Murat Çobanoğlu, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Feymani olmak üzere üç âşığın isimleri de eserlerine yer verilmeden araştırılması istenerek zikredilmiştir. Buradan çıkan sonuç şudur ki, ilk on iki yıllık eğitim boyunca adından bahsedilen âşık sayısı toplam olarak 21 dir. Bu sayı bile âşık edebiyatına temel eğitimde ne kadar az yer verildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Tabloda görüleceği üzere, ilköğretimin sekiz sınıfı içerisinde 3 sınıfta âşık edebiyatına rastlanmaktadır. İlköğretimin 3,4 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer verilen toplam âşık şiiri sayısı da 7 dir. Bu şiirlerden 5'i Âşık Veysel'e, 1'i Âşık Şeref Taşlıova'ya ve 1'i Mihneti'ye aittir. İlköğretim boyunca yani ilk sekiz yıllık eğitim boyunca Türkçe ders kitaplarında adı anılan 3 âşık vardır. Sekiz yıllık ilköğretim boyunca en fazla 7. Sınıf Türkçe ders kitabında âşık şiirine yer verilmektedir. Ancak bu şiirlerin 4'ü de aynı şaire, Âşık Veysel'e aittir. İlköğretimin ilk sınıflarında âşık şiirine yer verilmemesi öğrencilerin seviyesi dikkate alındığında makul karşılanabilir ancak 6 ve 8. Sınıf ders kitaplarında hiç yer verilmemesi dikkat çekicidir.

Toplam 4 yıllık lise eğitiminde kullanılan Türk Edebiyatı ders kitaplarının hepsinde farklı dağılımda olsa da âşık edebiyatından söz edildiğini görmekteyiz. Lisede okutulan Türk Edebiyatı ders kitaplarında adı anılan âşık sayısı 19, şiirine yer verilen âşık sayısı ise 16'dır. Bu dört yıllık eğitim boyunca ders kitaplarında yer verilen âşık şiiri sayısı ise 31'dir. Lise Türk Edebiyatı ders kitaplarından âşık şiirinden en fazla 10.

Sınıfta bahsedilmiştir. Bu sınıfta toplam 15 şiir ve 11 âşığa rastlanmaktadır. Âşık edebiyatına yer verme bakımından ikinci sırayı 9. Sınıf izlemekte, bu sınıf ders kitaplarında da 10 âşığa ait 11 şiir bulunmaktadır. Lise 12. Sınıf ders kitapları üçüncü sırada sayılabilir. Bu sınıfta 3 âşığın 4 şiiri yer alırken 3 âşığın da araştırılması istenerek ismi anılmıştır. Lise 11. Sınıf Türk Edebiyatı kitabı, âşık edebiyatına yer verme bakımından en son sıradadır. 11. Sınıfta yalnızca Âşık Veysel'in bir şiirine yer verilmektedir.

Tabloda da görüleceği gibi 12 yıllık eğitim boyunca en fazla adından söz edilen ve şiirlerine yer verilen âşık edebiyatı temsilcisi Âşık Veysel'dir. Veysel'e 5 sınıfta 9 şiiriyle yer verilmiştir. Bu şiirler birbirinden farklıdır. Âşık Veysel'e en fazla, 4 şiiriyle 7. Sınıf Türkçe ders kitabında rastlamaktayız. Âşık Veysel'e ders kitaplarında fazlaca yer verilmesi elbette gereklidir. Bu gerekliliği, Kara ve Tören'in şu cümleleriyle özetlemek mümkündür:

"Âşık Veysel, XX. yüzyıl âşıkları arasında en dikkat çeken isimlerden biridir. XX. yüzyılın Yunus Emre'si olarak da anılmıştır. Döneminde Yunus'un diliyle vücut bulan âşığın gücü bugün bile etkisini ilk günkü gibi korumaktadır. Âşıklar şiirlerinde çeşitli konuları işlemişlerdir. Âşık Veysel de şiirlerinde aşk, gurbet, din-tasavvuf, doğa, ayrılık nasihat, eğitim çağdaşlık gibi konulara yer vermiştir. Hem geleneğe ait unsurları hem de yenilikleri şiirlerinde barındırmıştır" (Kara, Tören, 2011: 129).

Veysel'den sonra ders kitaplarında anılan ikinci âşık Karacaoğlan'dır. Toplam 5 şiiriyle 3 sınıfın ders kitabında rastlanmaktadır Karacaoğlan'a. 9-10 ve 12. Sınıf Türk Edebiyatı kitaplarından en fazla 10. sınıf ders kitabında 3 şiiriyle yer verilen Karacaoğlan'ın ilköğretimin 8 yılı boyunca ders kitaplarında adının anılmadığı görülmektedir. Ancak Karacaoğlan'a ders kitaplarında daha fazla yer verilmelidir. Çünkü "sadece XVI. yüzyılın değil, bütün âşık edebiyatının en büyük temsilcisi, kuşkusuz Karacaoğlan'dır" (Düzgün, 2004: 173).

Ders kitaplarında yer alma bakımından üçüncülüğü, Erzurumlu Emrah ve Gevheri paylaşmaktadırlar. 9 ve 10. sınıf kitaplarında 3'er şiirle anılan bu iki âşık, farklı yüzyıllarda yaşamışlardır. Gevheri 17, Emrah ise 19. yüzyıl âşıklarındandır. Ders kitaplarında ikişer şiiriyle anılan, Koroğlu, Âşık Ömer, Kaygusuz Abdal, Everekli Seyrani dördüncülüğü paylaşır. Ders kitaplarında birer şiiriyle birer kez anılan âşıklar ise, Âşık Şeref Taşhova, Mihneti, Sümmani, Dertli, Ruhsati, Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal, Kayıkçı Kul Mustafa, Bayburtlu Celali, Kağızmanlı Hıfzi'dir.

Ders kitaplarında âşık edebiyatına ilişkin geniş bilgi verilen tek kitap 10. Sınıf Türk Edebiyatı'dır. Bunun dışında âşıkların hayatı ve sanatına ilişkin veya âşık edebiyatına ilişkin kayda değer bilgi yoktur.

SONUÇ

Türk kültüründe önemli bir yeri olan halk şiirinin son beş yüz yıllık taşıyıcıları ve üreticileri olan âşıkların oluşturduğu âşık edebiyatı, eğitimde önemli bir yer teşkil eder. Eğitimin en somut göstergeleri olan ders kitaplarında âşık edebiyatına yeterince yer verilmesi gerekir. Çünkü âşıklar adeta Türk milletine ait kültürel ve moral hafızanın taşıyıcılarıdır. Eğitimin temel amacı kültür aktarımı olduğuna göre âşıklar bu doğrultuda önemli işlevler görebilirler.

Türk eğitim sisteminin en somutlaşmış göstergeleri olan ders kitapları içerisinde Türkçe ve Türk edebiyatı ders kitaplarının önemi tartışılmazdır. Bu nedenle bu çalışmada ilköğretim birinci sınıftan lise son sınıfa kadar okutulan Türkçe ve Türk Edebiyatı ders kitapları, âşık edebiyatı içeriği bakımından incelenmiştir.

Yapılan bu araştırma sonucunda ilköğretimin yalnızca 3-4 ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları olmak üzere toplam 3 sınıfta âşıkların şiirlerine yer verildiği tespit

edilmiştir. İlköğretimin sekiz sınıfında yalnızca 3 aşığa yer verilmiş olduğu görülmüştür. Bu durum, âşık edebiyatının ne kadar ötelendiğini göstermesi bakımından çok önemlidir.

Dört yıllık lise eğitiminde kullanılan Türk Edebiyatı ders kitapları içerisinde 9 ve 10. sınıf dışında âşık edebiyatı bağlamında çok ciddi bilgilere rastlanamamıştır. Oysa âşık şiirinin lise öğrencilerine oldukça zengin örneklerle tanıtılması gereklidir. Bunu yapmak, bir anlamda yetişmekte olan gençliği kendi kültürüyle kaynaştırmak açısından önemli bir görevdir.

Genel olarak ders kitaplarında âşık edebiyatında yer verilen âşıklar içerisinde Âşık Veysel ve Karacaoğlan'ın şiirlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Toplam olarak 12 yıllık bir eğitim sonunda öğrencilere ismi anılan âşık sayısı 21'dir. Bu sayı bile, âşık edebiyatının yüzlerce güçlü temsilcisi düşünülüğünde çok azdır. Âşıkların örnek şiirleri dışında ders kitaplarında onların sanatı ve hayatı üzerine verilen bilgiler yok denecek kadar azdır. Yalnızca lise 10. sınıfta âşık edebiyatına ilişkin geniş bilgilendirici bir bölüm ayrılmıştır. Bunun dışında âşık edebiyatına veya âşıklara ait bilgilendirici bölüm tespit edilememiştir.

Türkçe ve Türk edebiyatı ders kitapları hazırlanırken zengin bir kültür hazinesi olan âşık edebiyatına mutlaka daha geniş bir yer ayrılmadığıdır. Âşıkların hayatları, sanatları ve toplumdaki yerleri mutlaka kavratılmalıdır. Geçmişine ait sanatçılarıyla tanışmayan, millî kültürünü benimsememiş bir gençliği yetiştirmek, bir ulusun eğitim sistemine vereceği en büyük zarardır. Bu nedenle, diğer halk bilimi unsurları gibi âşık edebiyatı da sistemli bir şekilde ders kitaplarına yerleştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- AŞILIOĞLU, Bayram (1993). *Ortaokullarda Türkçe Öğretimi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi
- ATAMAN, Ayşegül (ve diğerleri) (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- DUMAN, Asiye (2002). "MEB İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Üzerine Bir Değerlendirme", *Millî Folklor*, Kış 2002, Sayı: 56, s.148-152.
- DÜZGÜN, Dilaver (2004). "Âşık Edebiyatı", *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı (Editör: M.Öcal OĞUZ)*, Ankara, Grafiker Yayınları, s. 169-212
- İNAL, Kemal (1996). *Eğitimde İdeolojik Boyut-Yazılar*, Ankara, Doruk Yayıncılık.
- KARA, Ruhi, TÖREN, Arzu (2011). "Âşık Veysel'in Şiirlerinde Eğitim", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 2011, Sayı: 46, s.127-144.
- KILIÇ, Abdurrahman, SEVEN, Serdal (2002). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- KULA, Onur Bilge (1988). "Ders Kitabının Yapımında Gözetilen Bilim-Kuramsal ve Didaktik Çerçeve", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1988, Sayı:2, s. 97-107.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver (1999). "Çukurovalı Halk Ozanlarında Cumhuriyet, Atatürk, Vatan ve Millet Sevgisi", *III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu)*, Adana, Adana Valiliği Yayını.